

Паула Лайт

Стрийптизът на Темида

Някога, много отдавна, когато бях млада, наивна девойка, когато всяка сутрин сякаш виждах слънцето за пръв път, а всяка вечер звездите ми се усмихваха, вярвах и в чистата митологична фигура на Темида, Свещената богиня на правосъдието. Представях си я загадъчна и силна, в достолепната класическа тога и с оная превръзка на очите, която трябваше да осигури нейната безпристрастност. После пораснах... Случи се така, че станах адвокат по професия и положих клетвата да служа на клиентите си и на техните интереси и да ги защитавам. Ето така влязох зад кулисите, вътре в съблекалнята и гримьорната на богинята. И това стана в една обърквана, оплетена в кървав хаос и престъпност малка Балканска страна. В България, нашата Родина. Отначало пристъпих в интимното пространство на богинята така, както млад дякон би влязъл в Светая светих, зад олтара. Бях готова с трепетно вълнение и преданост да ѝ прислужвам. Какъв бе ужасът ми, когато открих, че зад красивите дипли на чистата ѝ тога се крие мръсно бельо, несменяно петдесет години и че свещената дама мирише. Не! Направо вони. Докато стоях на прага, зяпнала от удивление, тя небрежно свали от очите си превръзката и зад евтиния грим на уличница открих, че е кривогледа. Изглежда съм изпъшкала, потресена и шокирана, защото Темида ми махна пренебрежително с отрупаната си със скъпи, но просташки бижута ръка и ми викна с глас, подрезгавял от много пазарски скандали: „Стига си зяпала, моме! Какво очакваше? Че съм сляпа ли? Или че съм девствена?“ – после прихна с гръмовен просташки смях. Избягах омерзена и после, сама в слугинската си стая дълго плаках за загубения си блян и за Богинята от детските ми мечти.

Бих искала наистина да ви разказвам само приказка. Една прекалено мрачна и страшна измислица. Но, за жалост, говоря истината и само истината. И нека Бог ми помага!

Цивилизованият свят търпеливо и учудено, че не си вземаме никаква поука ни предупреждава за боксуването на съдебната реформа у нас, за това, че борбата с престъпността, справедливостта и безпристрастното правосъдие са само лозунги и добри пожелания. Нещо повече. От странния си отказ да се реформираме губим не само авторитет и уважението на достойните хора по света. Губим и пари, предназначени за невинния ни и многострадален народ. Темата за съдебната реформа е станала толкова банална, че се експонира, както темата за времето. Но вече никой не очаква сериозно, че ще има значителни промени.

Нека се опитаме заедно, не с превръзки, а с широко отворени очи да влезем в храма на Темида и да видим какво куца толкова

безнадежно. Хайде да направим стрийптиз на божеството, та да разберем свято ли е то под дрехите, които го прикриват!

Първият недъг, който ще забележим, е лъжата. Лъжа, за която сме виновни всички ние; аз, ти, той, те, всички.

Когато бях малко момиче, подобно на всяко хлапе, сътворило първите си истински бели, се опитвах да експериментирам с лъжата. Баща ми, сега покойник, се усмихваше леко и ми казваше: „Не се опитвай да ме лъжеш, детето ми! Познавам те по очите!“ Така, когато получих първата си двойка (по математика) и татко попита изпитвали ли са ме, си захрих очите с две ръце и казах „Не!“ . Размина ми се леко, защото човекът бе умилен от детския ми наивитет. Колко дълго продължи този наивитет, тази твърда представа, че лъжата наистина е нещо грозно и недостойно? Спомням си, че като млад адвокат разговарях предварително със свидетели на клиентката ми по имуществен спор и сериозно им обясних, че пред съда се говори само истината. Единият от тях прихна, макар че закри учтиво устата си с шепи, а клиентката ми изръмжа: „Вие какво, ще ме защитавате ли или не? Да не ви е купил братът?!“ Брат й беше ответникът по делото. „Защо?“ – попитах удивено. – „Защото приказвате на хората някакви врели – некипели как не трябвало да говорят в моя полза, а истината!“ – изсъска жената, вече вбесена.

Припомних си от всички съдебни трилъри, които бях изчала, че някъде по света, например, в САЩ дори убиецът, разпитван като свидетел, не може и да си представи, че няма да говори истината пред съда. С годините стигнах до горчивия извод, че за нашенци да излъжат съда е нещо не само допустимо, а и подразбиращо се. Тъй и не се научих да давам съвети на свидетелите да говорят лъжи, но свикнах да се правя, че им вярвам, когато съм вътрешно убедена, че не казват истината.

Приемането на лъжесвидетелстването с лека ръка е първото петно върху бялата тога на Темида.

Друго, което обърква и осакатява богинята, е качеството, социалната цел и нравствената стойност на законите. Правосъдието прилага правните норми и не може да ги пренапише. В този смисъл то е огледало за образа на нашата власт: ако пред огледалото застане грозно лице, не можеш да видиш отражението на дивна хубавица. Съзнавам, че съвършени закони няма. Целта на закона е да защити колкото се може по-широк кръг хора в дадения исторически момент и да съхрани техните интереси. Не може всички да бъдат защитени и винаги ще има случаи на морално прави личности, спрямо които се прилагат неблагоприятни правни норми. Така е било винаги. Така е и сега в целия свят. Тревожно

става, ако придобиеш усещането, че законите се приемат не за колкото се може повече граждани и техните права, а, например, за един човек или за една тясна категория хора. Ако например, се гласува закон, допускащ да се назначават министри с ниско образование и всяко дете може да каже името на министъра, заради който се прави това или за данъците при придобито наследство и всеки знае чий джоб се брани в момента, говорим за злоупотреба с власт и за закони, противоречащи на принципите на доброто и справедливостта.

Третото петно, поквавящо одеждата на Темида, е начинът, по който се подбират кадрите в системата на правосъдието. Всички виждаме, че съдилищата в страната гъмжат от семейства с поне две поколения съдии, с групи и кръгове, за които всеки в кулоарите може да прецени на коя политическа или икономическа клика служат. Знаем го, но не можем да го докажем. А няма всички не сме виждали съдебни решения, пълни с правописни грешки, с тъпоумни съждения и с абсурди, които петнят лицето на Богинята? Виждаме, знаем и мълчим, защото можем да останем и без троха хляб.

Така се поквавяват и смазват истински свестни млади хора, завършили право и поели да служат в храма. Познавах едно момиче, умно и чисто, от скромно семейство, завършило с отличие. Спомням си как отначало искаше да учи не право, а история и обясняваше, че иска да се занимава с чиста наука, а очите му грееха като звезди. Когато завърши, дълго работеше за жълти стотинки като юрисконсулт на дребни фирми. После, въпреки че винаги е била аполитична, девойката се вписа в НДСВ, влезе в кандидатската им листа за общински съветници на съответния град и веднага стана юрист на областта. Накрая стана административен съдия. Вече не говори за чиста наука или за чистото и справедливо право. За това пък носи кожух от норки, а на ръцете ѝ има повече бижута, отколкото в златарска работилница. Лицето ѝ, обаче, повехна. Душата сигурно също... Друг млад човек възмутено реагира, след като, за щастие, успях да обявя за нищожен един нотариален акт, с който нещастна старица бе продала апартамента си, за да погаси 2000 лева заем на сина си. Колегата ни каза насаме: „Луда ли сте? Какво може да Ви плати тая дърта вещица? Елате се вижте с моя човек. Ще ви плати много по-добре!“ Ако в тоя момент се заемех да обяснявам, че иска нещо много недостойно и неморално, наистина щеше да се изненада. Започва да се създава една камарила от безскрупулни юристи, които тъпчат с луксозни обувки чест, права и интереси и биха те взели за луд, ако седнеш да им обясняваш, че правото е изкуство на доброто и справедливостта.

Може и да са прави, че тук и сега вече не е.

Ония, свестните, добрите деца, бързо губят вярата и илюзиите си и мечтаят да се занимават с „чиста наука“ или да са се захванали за някоя друга, по-почтена професия... Тъжно е, приятели, но е самата истина, че в съдилищата направо вони!

Спомнете си за надветите суми по сметки за електричество. Хората станаха свидетели на следната шарада: Осъждат държавата за неправилното решение на ДКВР, отменено от Върховния административен съд. След това ДКВР постановява същото решение. Докато го стори, спират делата на гражданите. Накрая, отменят всички осъдителни решения, тъй като вече нямало основание, влязло в сила съдебно решение, за да осъдят хората държавата. Така е доста неразбрано, нали? Нека ви го предам по човешки начин: Хващате някого да краде ябълки от градината ви и го осъждате да ви ги плати. Той отново идва и започва да бере ябълки, а съдът отменя присъдата, щото за новото грабителство нямало влязла в сила присъда. Мисля, че дори Лудият шапкар от „Алиса в страната на чудесата“ би изпаднал в шок.

А що се отнася до преследването на престъпността, картината е още по-трагична. В някои случаи е налице добра полицейска работа, но нещо тласка прокурора упорито да отказва да образува дело. В други, напротив, вкарва се бързо обвинение, но с нескопосно събран и неубедителен доказателствен материал и съдът оправдава престъпника. Трети вариант е обвинението да е изградено безупречно, но, незнайно защо, съдът да отказва алогично и упорито да излезе с осъдителна присъда. Четвърти вариант, съдът постановява присъда, но обидно и абсурдно лека, спрямо тежестта на деянието (например, 2500 лева глоба за източени над 600 000 евро от европейските фондове по „Сапарт“). Петият вариант води до съсредоточаване на цялата сила на съдебната и обвинителна власт върху дребни рибки и малки бурми на престъпната машина, като едрите риби, акулите продължават да действат необезпокоявани (например, случаят с Вальо Топлото). Варианти, варианти...

Случва се, поне напоследък, да се постановяват толкова абсурдни оправдателни присъди, че слисаният свят забравя дипломатичната си тактичност и смаяно роптае. Така стана с оневиняването на двамата подсъдими за убийството на наш студент във Франция по особено жесток начин, с множество прободни рани, нанесени по тялото му.

А костите на сестрите от Пазарджик пишат без възмездие. Сянката на един разстрелян писател ни гледа укорително. Майчици не свалят черните забрадки и не виждат наказани злодеите. Експерти по съдебна

медицина се бесят. Порядъчни полицаи натискат спусъка и се самоубиват. Държавната хазна, държавния резерв, целеви фондове, национални съкровища се изпаряват, а Комисията за борба с корупцията дреме и се прозява колективно. Докога?! Докога този срам?

Нека си кажем истината. Критиките и укорите на ЕС са твърде меки за деянията ни. Заслужаваме по-тежки квалификации. И един художник в Брюксел представи оценката си под формата на една голяма дупка с... Темида е изнасилвана, обезобразявана и оскърбявана. Храмът ѝ се тресе и ще рухне.

Дано дочакаме по-други времена с истински подбор при назначаване на магистратите, пълна непримиримост пред съдийската или прокурорска некомпетентност или пристрастие и поне малко доближаване на правото до справедливостта и у нас.

КРАЙ

© 2009 Паула Лайт

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/10480>]